

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการบริหารงานบุคลากร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” สนใจที่จะศึกษา

- ๑) เพื่อศึกษาความหมายและความสำคัญของหลักสังคหวัตถุ ๔ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๒) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
- ๓) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรที่ศึกษาซึ่งจำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น ๗๒ รูป / คน เลือกมาด้วยวิธีเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบมีคำตอบให้เลือก (Check List) โดยสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๔ ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา และประเภทของการปฏิบัติหน้าที่ ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านทาน ด้านปียวาจา ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา จำนวน ๒๔ ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามคือ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้หลักเกณฑ์การกำหนดมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ และตอนที่ ๓ เป็นข้อคำถามปลายเปิด จำนวน ๔ ข้อ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบสมมุติฐาน โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา กับข้อมูลทั่วไปด้านเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และการปฏิบัติหน้าที่ ใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนด้านประเภทของการปฏิบัติหน้าที่ ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA or F - test) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปตาราง ประกอบคำบรรยายดำเนินการวิจัยเชิงเอกสารและเชิงสำรวจ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (เชิงปริมาณ) และแบบสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ) ซึ่งผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปพบว่า

๑. เพศ พบว่า บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๓๐ และเพศหญิง ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๗๐

๒. อายุ พบว่า บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ ส่วนใหญ่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๔๔ รองลงมามีอายุ ๔๑ ปีขึ้นไปจำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕ และมีไม่เกิน ๓๐ ปี จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๖

๓. ระดับการศึกษา พบว่า บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม ส่วนใหญ่มีปริญญาตรี ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐๐ รองลงมามีปริญญาตรีขึ้นไป ๔๑ ปีขึ้นไปจำนวน ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๕๐ และมีต่ำกว่าปริญญาตรี ๒๐ - ๓๐ ปี จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๕๐

๔.ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง ๑๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๗๓ รองลงมามีระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง ๑-๕ ปี จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘๗ มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ๖-๑๐ ปี จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๗ และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำกว่า ๑ ปี จำนวน ๕ คนคิดเป็นร้อยละ ๖.๕๔

๕.๑.๒ ความหมายและความสำคัญของหลักสังคหวัตถุ ๔ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ

๑. ทาน คือ เป็นการให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้ ให้การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละ แบ่งปันเฉลี่ยให้ เป็นการแบ่งปันให้เพื่อแสดงอหยาตัยไมตรี รวมถึงการช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุนหรือทรัพย์ สิ่งของตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ ครู อาจารย์ ให้วิชาความรู้แก่ลูกศิษย์ ซึ่งการให้ของมีอยู่ ๓ อย่าง คือ อามิสทานให้วัตถุสิ่งของ กับ ธรรมทาน ให้ธรรมหรือวิชาความรู้แก่ผู้อื่น ซึ่งการแบ่งปันวัตถุเพื่อเป็นปัจจัยร่วมกันและอภัยทาน การให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือล่วงเกินซึ่งกันและกัน

๒. ปิยวาจา คือ การเจรจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพและถ้อยคำที่มีประโยชน์ พูดถ้อยคำที่เป็นจริง และถ้อยคำที่ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น พูดแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้พูด จูงใจให้ละเว้นความชั่ว ทำให้การทำงานสำเร็จ เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการทำงานยิ่ง

๓. อตถจริยา คือ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่ทั้งตนเองและผู้อื่น รู้จักการเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความสุขสบายส่วนตัว พุ้มเทแรงกายในการช่วยเหลือผู้อื่นแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยแรงกาย บำเพ็ญสาธารณประโยชน์

๔. สมานัตตตา คือ การวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย หนักแน่น ให้ความเสมอภาคกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เอาวัดเอาเปรียบ ร่วมทุกข์ร่วมสุขช่วยเหลือเกื้อกูลกันแก้ปัญหาช่วยกันคิดในทางสร้างสรรค์ และตั้งคมอยู่เย็นเป็นสุข รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับฐานะ มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหว เปลี่ยนแปลงง่ายและดำรงตนไว้ไม่ให้ตกไปในความชั่ว ปฏิบัติกับคนทั้งหลายอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมแก้ไขปัญหาก

๕.๑. ๓ สภาพและปัญหาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัญหาด้านการขาดแคลนอัตรากำลังครูสืบเนื่องจากจำนวนนักเรียนของโรงเรียนลดน้อยลงทำให้ได้รับงบประมาณในการบริหารจัดการโรงเรียนลดน้อยลง และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดอัตรากำลัง อยู่ที่ ๑ : ๒๐ แต่ทางโรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนให้ครบทั้ง ๕ กลุ่มสาระ ทำให้นักครุที่มีอยู่มีภาระงานมากขึ้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ยังมีปัญหาการขาดปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ครุภัณฑ์ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น โต๊ะ เก้าอี้นักเรียนครุภัณฑ์การศึกษา ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์การเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ต การผลิตและใช้สื่อมัลติมีเดียเป็นต้น ผลจากการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา ปรากฏว่า ภาระงานต่าง ๆ ทั้งที่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรง ที่โรงเรียนต้องดำเนินการนั้นมีมาก เช่น การจัดทำสาระการเรียนรู้อย่าง ๕ กลุ่มสาระในทุกช่วงชั้น การจัดทำหลักสูตร การจัดทำแผนการสอน การอบรม ประชุม สัมมนาในโอกาสต่าง ๆ การจัดทำรายงานข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ การโต้ตอบหนังสือ การให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานภายนอก ฯลฯ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคุณภาพการศึกษาและเป็นการเน้นย้ำถึงปัญหาการขาดแคลนครูเพิ่มมากขึ้น

จากเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมที่มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจมากเกินไป ก่อให้เกิดค่านิยมในเชิงวัตถุนิยม บริโภคนิยม รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีมาก แต่ใช้ประโยชน์ไม่ถูกทาง ก่อให้เกิดผลเสียประเพณี วัฒนธรรมไทยที่ดีงามถูกทำลาย พฤติกรรม เบี่ยงเบน ผิดแผกจากครรลองที่ควรเป็น เยาวชนขาดแบบอย่างที่ดี สถาบันครอบครัวอ่อนแอ รวมทั้งสังคมชนบทขาดความ เข้มแข็ง ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น หนีเรียน การออกกลางคัน การเสพยาเสพติด เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาศึกษาของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมยังมีน้อย ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีมากกว่าสิ่งที่ได้รับการพัฒนา แม้ในส่วนของภาครัฐเอง ซึ่งได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้ให้การสนับสนุนต่อการพัฒนาศึกษาในบางพื้นที่ แต่ยังไม่สามารถให้การสนับสนุนอย่างกว้างขวางครอบคลุมทุกพื้นที่ ปัญหาการยอมรับ เชื้อถือศรัทธาของชุมชนที่มีต่อสถานศึกษา นอกจากนี้ ยังมีผลสืบเนื่องจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น ประชาชนยากจนมากขึ้น ไม่สามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของบุตรหลานในปกครองได้ และต้องการใช้แรงงานเด็ก จึงส่งผลกระทบต่อภาคการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า แนวโน้มโรงเรียนขนาดเล็กจะมีเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น นโยบายเรียนฟรีของรัฐบาล อัตราการเกิดลดลง เส้นทางการคมนาคมสะดวกมากขึ้น การจัดตั้งโรงเรียนใหม่

๕.๑.๔ การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก บุคลากรทางการศึกษาทุกรูป / คนต้องผ่านการฝึกอบรมขัดเกลาทางด้านจิตใจ เพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ มีความรู้ความสามารถ มีไหวพริบและวิจารณญาณ และที่สำคัญคือ มีคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันและการปฏิบัติหน้าที่ ให้สมกับการเป็นอาชีพที่ถ่ายทอดความรู้ ด้วยวิธีการสอนและการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๑. ด้านทาน

๑.๑ การประยุกต์ใช้ด้านทานต่อ ครู อาจารย์ ให้วิชาความรู้แก่ลูกศิษย์ ซึ่งการให้ มีอยู่ ๒ อย่าง คือ อามิสทานให้วัตถุสิ่งของ กับ ธรรมทาน ให้ธรรมหรือวิชาความรู้แก่ผู้อื่น และแนะนำสั่งสอนให้รู้ดีรู้ชั่วหรือการแนะนำให้รู้ศิลปวิทยาในการประกอบสัมมาชีพ เป็นหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาทุกท่านและมีอยู่ในตัวของบุคลากรทุกท่าน

๑.๒ การประยุกต์ใช้ด้านทานต่อผู้อื่นบุคลากรทางการศึกษาสามารถให้ความช่วยเหลือและเป็นที่พึ่งได้เมื่อนักเรียนต้องการในการเรียนการสอนนั้นเป็นสิ่งที่จะช่วย

บรรยากาศในการเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น โดยนักเรียนที่รับรู้ว่าคุณปฏิบัติกับตนด้วยความจริงใจให้ความรักเอาใจใส่ตนด้วยความจริงใจจะเป็นนักเรียนที่มีความรู้สึกที่ดีกับครูเข้าใจและยอมรับในคำสอนของครูว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

๑.๓ การประยุกต์ใช้ด้านทานต่อทั้งสองฝ่าย บุคลากรทางการศึกษาเพื่อแผ่แก่กันและกันซึ่งเป็นข้อสำคัญ เพราะว่าทุกคนต้องการความช่วยเหลือจากกันและกันอยู่ในด้านต่างๆ เช่น ทรัพย์สินเงินทอง มีการตั้งกองทุนเพื่อเพื่อนครูด้วยกัน เครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ในด้านกำลังกายช่วยกระทำการกิจการของกันและกันทางกาย ในด้านสติปัญญาช่วยให้ความรู้ให้การแนะนำ ในข้อที่ควรจะแนะนำต่างๆ การให้การเกลี้ยแผ่แผ่เจือจุนท่านทั้งผู้ใหญ่ ทั้งผู้น้อย ต่างก็ควรจะมีทาน คือให้การช่วยเหลือกัน ผู้ใหญ่ให้การช่วยเหลือผู้น้อยผู้น้อยให้การช่วยเหลือผู้ใหญ่ ด้วยมีจิตใจมุ่งที่จะช่วยให้บรรลุถึงประโยชน์ที่ต้องการ หรือเพื่อที่จะให้พ้นจากอุปสรรคขัดข้องทั้งหลาย

๑.๔ การประยุกต์ใช้ด้านทานต่อสังคม การอยู่ร่วมกันในสังคมหรือในหมู่คณะ จำเป็นต้องมีสิ่งที่จะมายึดเหนี่ยวจิตใจและประสานหมู่คณะไว้ให้เกิดความสามัคคีและเพื่อให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขทาน คือ การให้ปันสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ คือการเอื้อเฟื้อแผ่แผ่เสียสละแบ่งปันเกลี้ยให้ไม่ใช่ให้จนร่ำรวยหรือให้จนหมดเนื้อหมดตัว แต่เป็นการแบ่งปันให้เพื่อแสดงอัธยาศัยไมตรี ผู้ให้ไม่จำเป็นต้องร่ำรวยหรือมีฐานะดีกว่าผู้รับเสมอไป และยังรวมถึงการช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ

๒. ด้านปิยวาจา

๒.๑ การประยุกต์ใช้ด้านปิยวาจา ต่อหน้าที่ ต้องใช้ในการพบปะเข้าสังคมเพื่อนร่วมงานที่มีการประชุมสัมมนาทางวิชาการต่างๆ ก็ต้องใช้ คำพูดจาสุภาพ อ่อนหวานกับเพื่อนร่วมงานมีคำพูดที่ชวนให้ปฏิบัติตาม การพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น พูดในเชิงสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ทำให้งานสำเร็จลงได้ด้วยดี หรือแม้กระทั่งการสอนหนังสือ การแสดงออกทางวาทะก็นับว่าสำคัญยิ่ง

๒.๒ การประยุกต์ใช้ด้านปิยวาจา ต่อผู้อื่นการที่พูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ อ่อนหวาน ไพเราะ ใช้คำพูดที่เป็นถ้อยคำที่น่าฟัง ชี้แจงในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ให้กำลังใจแก่ผู้อื่นตลอดจนการพูดที่ทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง อีกทั้งเป็นการพูดที่ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

๒.๓ การประยุกต์ใช้ด้านปิยวาจา ต่อทั้งสองฝ่ายการที่นักเรียนได้รับรู้ในการเป็นแบบอย่างและการปฏิบัติตนของครูในการพูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนหวาน ไพเราะ ใช้คำพูดที่เป็นถ้อยคำที่น่าฟัง ชี้แจงในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ให้กำลังใจแก่ผู้อื่นตลอดจนการพูดที่ทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง

๒.๔ การประยุกต์ใช้ด้านปิยวาจา ต่อสังคม การสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กรต้องใช้ศิลปะหรือวาทศิลป์ในการพูดคุย ติดต่oprสานงานกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างบุคลากรด้วยกันเอง หรือระหว่างบุคลากรกับประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ พุดจากันอย่างไพเราะอ่อนหวานด้วยความปรารถนาดี ทำให้เกิดความรักใคร่สามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การเจรจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ อ่อนหวานและถ้อยคำที่มีประโยชน์ พุดแต่ถ้อยคำที่เป็นจริงและถ้อยคำที่ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น กับเพื่อนร่วมงาน ชวนให้บุคลากรทางการศึกษาท่านอื่นๆปฏิบัติตาม

๓. ด้านอรรถจริยา

๓.๑ การประยุกต์ใช้ด้านอรรถจริยาต่อหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา การฝึกตนให้เป็นประโยชน์ และการสร้างประโยชน์ให้กับคนอื่นชวนช่วยเหลือกิจการงานธุระให้ เพื่อนร่วมงานด้วยกัน ในการสอนแทนเมื่อเพื่อนร่วมงานติดภาระกิจไม่ว่าง ช่วยกิจประโยชน์กำลังความคิด ร่วมสร้างสรรค์อุดมการณ์ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือ การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ดังนั้น การทำงานร่วมกันจะต้องช่วยเหลือกันด้วยกำลังงาน (กาย) กำลังความคิด และกำลังทรัพย์

๓.๒ การประยุกต์ใช้ด้านอรรถจริยาต่อผู้อื่น เอื้อเฟื้อ สงเคราะห์ และช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและประชาชน เมื่ออยู่ในฐานะที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือประสบปัญหา เพื่อนฝูงเดือดร้อนขาดแคลน ก็มีเมตตาจิตให้ปันสิ่งของที่ตนมีอยู่ที่พอจะให้ปันได้ จะเป็นเครื่องอุปโภค ยารักษาโรค หรือแม้แต่ที่พักอาศัย เป็นการสงเคราะห์ อนุเคราะห์เท่าที่จะสงเคราะห์กันได้ และในบางคราวก็เป็นเรื่องของอริยาศยไมตรีในทำนองที่แบ่งกันกินแบ่งกันใช้ หมูไปโก่มา เพื่อนบ้านใกล้เคียงกัน เพื่อน ๆ กัน ญาติพี่น้องกัน คนที่รู้จักมักคุ้นกัน เพื่อนร่วมงาน ก็สงเคราะห์ อนุเคราะห์กันและกัน แบ่งกันกินแบ่งกันใช้เท่าที่สมควร

๓.๓ การประยุกต์ใช้ด้านอรรถจริยาต่อทั้งสองฝ่ายทำตนให้มีคุณค่าในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ อย่างคำพังเพยที่ว่า "อยู่บ้านท่านอย่างนิงดูดา ย ปั้นวัวปั้นควายให้ลูกท่านเล่น" หรือ "อยู่ก็ให้เขาไว้ใจไปก็ให้เขาคิดถึง" คนที่ไม่นิงดูดา ยมีอะไรพอจะช่วยเหลือคนอื่นและสังคมได้ก็เอาใจใส่ชวนช่วยเหลือนตามสติกำลัง ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า "คนทำหมุ่คณะให้่งดงาม" อยู่ที่ไหนก็สร้างความเจริญที่นั่น คือเราจะต้องฝึกตัวของเราเองให้เป็นคนมีประโยชน์ เพราะถ้าคนไหนเป็นคนที่มีประโยชน์ คนๆนั้น

๓.๔ การประยุกต์ ใช้ด้านอรรถจริยาต่อต่อสังคมมีการเสียสละไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความเหน้อยยาก อุทิศตนบริการรับใช้ ทำประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือสังคม การทำงานเพื่อประโยชน์

ส่วนรวมนั้น จำเป็นต้องมีความเสียสละ คือยอมเสียสละความเห็นแก่ตัว ยอมเสียสละส่วนที่เป็นประโยชน์ของตนบางประการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๔. ด้านสมานัตตตา

๔.๑ การประยุกต์ใช้ด้านสมานัตตตาต่อหน้าที่ รู้จักวางตัวเหมาะสมกับฐานะที่ควรจะเป็นและที่ตนเองเป็น เช่นเป็นอาจารย์ เป็นข้าราชการก็ต้องวางตัวให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ สมเกียรติ ศักดิ์ศรี ชื่อเสียง ไม่ใช่วิ่งลงไปเล่นหัวกับนักศึกษาหรือคนงานภารโรงหรือเป็นเพื่อนกันก็ต้องวางตัวให้เหมาะสมกับตัวเองอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

๔.๒ การประยุกต์ใช้ด้านสมานัตตตาต่อผู้อื่น เพื่อนจะประสบความสำเร็จลำบากทุกขั้ยได้ยากก็ตาม จะต้องไม่หลงตัวลืมตนเป็นคางคกขึ้นวอ มะพร้าวขึ้นคก ยากขึ้นมี จี๊เข้าได้ดี ที่โบราณท่านว่า คางคกขึ้นวอ คือถ้าทำอะไร ๆ มากเกินไปก็เสียหลักของสมานัตตตา จะต้องวางตัวเสมอปลาย จะต้องไม่วางตัวต่ำจนเกินไป หรือถือเนื้อถือตัวจนเกินไป พอให้สมควรกับฐานะของตนเอง

๔.๓ การประยุกต์ใช้ด้านสมานัตตตาต่อทั้งสองฝ่ายรู้จักวางตัวปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นในทางที่ชอบให้ได้ ไม่ให้พูดว่า “ตัวเองเข้ากับคนอื่นได้หมด แต่คนอื่น ๆ ต่างหากที่เข้ากับตนเองไม่ได้” ทุกคนมีทั้งส่วนดีส่วนเสียทั้งนั้น ไม่มีใครที่สมบูรณ์ 100 % ให้พยายามมองหาส่วนดีของเขาและหาประโยชน์จากส่วนดี

๔.๔ การประยุกต์ใช้ด้านสมานัตตตา ต่อสังคมการทำงานให้ตัวเราเอง เช่น ความตรงต่อเวลา การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ความขยัน แม้ว่าเขาอาจจะมีความประพฤติส่วนตัวไม่ค่อยดีเท่าไรก็ตาม ถ้าเรารู้จักใช้วิจารณ์ญาณเลือกสรรแล้ว จะเป็นประโยชน์กับตัวเรา เราก็เข้ากับเขาได้ และเขาก็เข้ากับเราได้ ความรักความเข้าใจกันก็เกิดขึ้น จะสามารถผูกใจคนอื่นได้

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

๕.๒.๑ การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่าการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้ง ๔ ด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่าเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระ

ปรัยัฒนธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทุกคนต้องผ่านการฝึกอบรม คณะกรรมการองค์การครู บุคลากรทางการศึกษา ทุกรูป / คนต้องผ่านการฝึกอบรมในสถาน ฝึกอบรมของการพัฒนาและขับเคลื่อนการศึกษา ให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความสามารถ มีไหวพริบและวิจารณญาณ และที่สำคัญคือ มีคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งใน การดำเนินชีวิตประจำวันและการปฏิบัติหน้าที่ ให้สมกับการเป็น บุคลากรทางการศึกษา ทุกรูป / คน การฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาขีดความรู้ ความสามารถของบุคลากรทางการศึกษา ทั้ง ในด้านการเรียนการสอน และด้านศีลธรรม เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษา มีศักยภาพสูงในการ ปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพฑูรย์ ขุนอาสา ที่ได้ศึกษาผู้บริหารกับ การใช้หลักสัจพจน์ธรรม : ศึกษากรณีผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา อำเภอ จังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษาทราบว่า การนำหลักสัจพจน์ธรรมไปใช้ใน การสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับข้าราชการครูผู้สอนนั้น ผู้บริหารได้ปฏิบัติตามหลัก ทานในระดับมาก โดยสร้างความพึงพอใจให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ ด้วยการให้สิ่งที่เป็นวัตถุสิ่งของ หรือให้โอกาสในการศึกษาหาความรู้ เพราะผู้บริหารและครูผู้สอนยอมรับในหลักธรรมคำสอนทาง พุทธศาสนาว่ามีคุณค่าต่อตนเองและสังคม สามารถนำหลักธรรมนี้ไปเป็นแนวปฏิบัติงานใน ชีวิตประจำวันได้ การปฏิบัติตามหลักสัจพจน์ธรรมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างความ ร่วมมืออันดีต่อกัน เพราะการบริหารงานนั้นผู้บริหารต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย จะโดยตรง หรือโดยอ้อมก็ตาม ความร่วมมือระหว่างผู้บริหารกับผู้ร่วมงานจะช่วยส่งเสริมให้งานนั้นมี ประสิทธิภาพและมีความเข้าใจอันดีต่อกัน และยังสอดคล้องกับ สมหวัง สวัสดิ์สิทธิ์ ที่ได้ศึกษาพุทธ จริยธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จากการศึกษาทราบว่า เป็นการนำหลักพุทธจริยธรรมเข้ามาเสริมทางด้านจิตใจเพื่อให้เกิดความผ่อนคลายในการปฏิบัติ หน้าที่และทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน เพราะพุทธจริยธรรมเป็นหลักของการประพฤติปฏิบัติ ของผู้รู้ ผู้มีธรรมและนิติธรรมความซื่อตรง หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมหรือเรียกว่า การปฏิบัติงานแบบธรรมาภิบาล ช่วยให้การงานเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสมานัตตตาซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมากทั้งนี้ อภิปรายได้ว่าเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม รู้จักวางตัวเหมาะสมกับ สถานะที่ควรจะเป็นและที่ตนเองเป็น เช่นเป็นอาจารย์ เป็นข้าราชการก็ต้องวางตัวให้เหมาะสมกับ ตำแหน่งหน้าที่สมเกียรติ ศักดิ์ศรี ชื่อเสียง ไม่ใช่ว่าลงไปเล่นหัวกับนักศึกษาหรือคณาธิการโรง หรือเป็นเพื่อนกันก็ต้องวางตัวให้เหมาะสมกับตัวเองอย่างเสมอต้นเสมอปลายซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ฌฐณี เลิศเรืองเจริญ ได้ทำการวิจัยเรื่อง“การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่

ของพยาบาล ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลมหาชัย ๒ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลโรงพยาบาลมหาชัย ๒ ส่วนใหญ่มีความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน กล่าวคือมีความเต็มใจและสมัครใจที่จะเป็นพยาบาลเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว และเมื่อได้ปฏิบัติหน้าที่พยาบาลจึงตั้งใจขยันหมั่นเพียรเอาใจใส่คอยดูแลผู้ป่วยอย่างดี สม่ำเสมอและไตร่ตรองพิจารณาวางแผนการพยาบาลอย่างรอบคอบซึ่งคล้องกับหลักอิทธิบาท ๔

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทาน ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่า เป็นเพราะในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ซึ่งต้องใช้ความอดทนเป็นอย่างมาก บุคลากรทางการศึกษาเพื่อแผ่แก่กันและกันซึ่งเป็นข้อสำคัญ เพราะว่าทุกคนต้องการความช่วยเหลือจากกันและกันอยู่ในด้านต่างๆเช่นทรัพย์สินเงินทอง มีการตั้งกองทุนเพื่อเพื่อนครูด้วยกัน เครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ในด้านกำลังกาย ช่วยกระทำการกิจการของกันและกันทางกาย ในด้านสติปัญญาช่วยให้ความรู้ให้คำแนะนำ ในข้อที่ควรจะแนะนำต่างๆ การให้การเฉลี่ยเพื่อแผ่เจือจุนทานทั้งผู้ใหญ่ ทั้งผู้น้อย ต่างก็ควรจะมีทาน คือให้การช่วยเหลือกัน ผู้ใหญ่ให้การช่วยเหลือผู้น้อย ผู้น้อยให้การช่วยเหลือผู้ใหญ่ ด้วยมีจิตใจมุ่งที่จะช่วยให้บรรลุถึงประโยชน์ที่ต้องการ หรือเพื่อที่จะให้พ้นจากอุปสรรคขัดข้องทั้งหลาย บางครั้งในการปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องเจอกับพวกมิจฉาชีพที่แฝงตัวมาในคราบของประชาชนผู้บริสุทธิ์ และเปลี่ยนแปลงรูปแบบการหลอกลวง ดัดแปลงต่าง ๆ มากมาย จึงทำให้การให้ความอนุเคราะห์และหยิบยื่นความช่วยเหลือในบางกรณีของบุคลากรทางการศึกษามักตั้งข้อสงสัยไว้ก่อน ซึ่งอาจถูกมองว่าเป็นการจับผิดหรือจับผิดเพื่อที่บุคลากรทางการศึกษานั้นจะได้ไม่เป็นฝ่ายถูกหลอกลวงซะเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ขุนอาสา ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ผู้บริหารกับการใช้สังคหวัตถุธรรม : ศึกษากรณีผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” ผลการศึกษาพบว่า การนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับข้าราชการครูผู้สอนนั้น ผู้บริหารได้ปฏิบัติตามหลักทาน โดยสร้างความพึงพอใจให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ ด้วยการให้สิ่งที่เป็นวัตถุสิ่งของ หรือให้โอกาสในการศึกษาหาความรู้ แต่ผู้บริหารเองยังไม่ปฏิบัติตามหลักทานในด้านการให้อภัย ซึ่งเป็นความผูกพันทางใจอย่างแท้จริง ข้าราชการครูผู้สอนยังเห็นว่าควรจับผิดข้าราชการครูผู้สอนในขณะทำงาน และไม่นำความผิดพลาดนั้นมาเป็นเครื่องประกอบการพิจารณา มอบหมายงานในโอกาสต่อไป

การอภิปรายผลเป็นรายด้านตามลำดับดังนี้

๑) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๑ คือ ด้านทาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็ปราชัยได้ว่าเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษาสามารถให้ความช่วยเหลือและเป็นที่พึ่งได้เมื่อนักเรียนต้องการในการเรียนการสอนนั้นเป็นสิ่งที่จะช่วยให้อบรมวิชาการในการเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นโดยนักเรียนที่รับรู้ว่าคุณปฏิบัติกับตนด้วยความจริงใจให้ความรักเอาใจใส่ตนด้วยความจริงใจจะเป็นนักเรียนที่มีความรู้สึกที่ดีกับครูเข้าใจและยอมรับในคำสอนของครูว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ร้อยตำรวจเอกหญิง เพชรา อนุจร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการตำรวจมีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านสังคมวัตถุ ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ ๑ เป็นผู้มีเมตตาเพื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้อื่น

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของด้านทานพบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้จัดเจ้าหน้าที่ไว้คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำแก่ประชาชนผู้มารับบริการ ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็ปราชัยได้ว่าเป็นเพราะการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา ต้องยึดหลักเมตตาเป็นหลักเพราะภาระหน้าที่ในการบริการประชาชนและรักษาความยุติธรรมเป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินไปด้วยกัน ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นหากจะยึดหลักธรรมแต่เพียงอย่างเดียวก็อาจทำให้บุคลากรทางการศึกษา ต้องเจอกับอุปสรรคต่าง ๆ มากมายในการทำงาน บางครั้งจึงจำเป็นต้องใช้หลักทางธรรมทางด้านรัฐศาสตร์เข้ามาใช้ในการทำงาน เพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรพงษ์ พลดี ได้ทำการศึกษา “การนำหลักธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานส่วนท้องถิ่น อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่าการนำหลักธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานส่วนท้องถิ่น อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดด้านสังคมวัตถุ ๔ ธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติหน้าที่นั้นต้องอาศัยหลักธรรมที่ทรงใจคน ผูกมัดใจคน เพราะพนักงานส่วนท้องถิ่นต้องให้บริการประชาชนทุกระดับ การปฏิบัติหน้าที่จึงจำเป็นต้องมีหลักเมตตาเพื่อให้ประชาชนที่ได้รับบริการเกิดความประทับใจสูงสุด

ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ได้จัดให้มีป้ายแสดงขั้นตอนระยะเวลาการให้บริการและอัตราค่าบริการไว้ชัดเจนซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็ปราชัยได้ว่าเป็นเพราะการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่ได้ติดค่าบริการกับประชาชนที่มาติดต่อใช้บริการ การให้บริการของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การอยู่ร่วมกันในสังคมหรือในหมู่คณะจำเป็นต้องมีสิ่งที่จะมายึดเหนี่ยวจิตใจและประสานหมู่คณะไว้ให้เกิดความสามัคคีและเพื่อให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขทาน คือ การ

ให้ปันสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันเฉลี่ยให้ไม่ใช่ให้จนร่ำรวยหรือให้จนหมดเนื้อหมดตัว แต่เป็นการแบ่งปันให้เพื่อแสดงอหยาศัยไมตรี ผู้ให้ไม่จำเป็นต้องร่ำรวยหรือมีฐานะดีกว่าผู้รับเสมอไป และยังรวมถึงการช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจสอดคล้องกับงานวิจัยของ ร้อยตำรวจเอกหญิง เพชร อนุจร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการตำรวจมีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านสังกหัตถ์ ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 เป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้อื่น

๒) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๒ คือ ด้านปียวจา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่าเป็นเพราะการปฏิบัติหน้าที่ต้องพบปะกับประชาชนมากมาย ทุกระดับชั้นของสังคม จึงต้องใช้กริยาวจาที่สุภาพ นุ่มนวล ชวนฟัง เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร และตัวผู้พูดเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา สุตจิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำหลักธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่ว่าการอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่าผลการวิเคราะห์การนำหลักธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่ว่าการอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสังคมสงเคราะห์ (สังกหัตถ์ ๔) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ให้การช่วยเหลือประชาชน ให้การต้อนรับด้วยวาจาสุภาพมีการนำหลักธรรมไปใช้อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของด้านปียวจาพบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเป็นผู้พูดจาสุภาพ อ่อนหวานกับเพื่อนร่วมงาน ชวนให้ปฏิบัติตาม ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่าเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีหน้าที่รับใช้ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ได้กล่าวถึงภารกิจของตำรวจไทยว่า หน้าที่โดยทั่ว ๆ ไปว่ามีหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ขุนอาสา ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ผู้บริหารกับการใช้หลักสังกัตถธรรม : ศึกษากรณีผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิษฐ์” พบว่า การปฏิบัติตามหลักปียวจากนั้น ผู้บริหารยังไม่ได้ปฏิบัติอย่างแท้จริง ปฏิบัติเฉพาะการพูดจาอ่อนหวาน สร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานเท่านั้น แต่ขณะเดียวกันการพูดจาที่อ่อนหวานของผู้บริหารนั้น ข้าราชการครูผู้สอนยังเห็นว่าผู้บริหารยังขาดความจริงใจ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านเป็นผู้พูดคำจริง มีเหตุผล ได้สาระประโยชน์ และถูกกาลเทศะระดับปาน ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่าเป็นเพราะการปฏิบัติหน้าที่นั้นต้องเจอกับปัญหาใน

หลากหลายรูปแบบที่ต้องแก้ไข บางครั้งก็จำเป็นที่จะต้องใช้ความเด็ดขาดในการปฏิบัติหน้าที่ จึงอาจมีการใช้คำพูดที่มีน้ำเสียงที่มีลักษณะของความเข้มแข็ง เด็ดขาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา สุดจิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำหลักธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ว่าการอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่าผลการวิเคราะห์การนำหลักธรรมไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ว่าการอำเภอหัวไทรจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านหลักสังคมสงเคราะห์ (สังคหวัตถุ ๔) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ให้การช่วยเหลือประชาชน ให้การต้อนรับด้วยวาจาสุภาพมีการนำหลักธรรมไปใช้อยู่ในระดับปานกลาง

3) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๓ คือ ด้านอัตถจริยา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่าเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษา การฝึกตนให้เป็นประโยชน์ และการสร้างประโยชน์ให้กับคนอื่นชวนช่วยเหลือกิจการงานธุระให้ เพื่อนร่วมงานด้วยกัน ในการสอนแทนเมื่อเพื่อนร่วมงานติดภารกิจไม่ว่า ช่วยกิจประโยชน์กำลังความคิด ร่วมสร้างสรรค์อุดมการณ์ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือ การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ดังนั้น การทำงานร่วมกันจะต้องช่วยเหลือกันด้วยกำลังงาน (กาย) กำลังความคิด และกำลังทรัพย์ มีความเอื้อเฟื้อ สงเคราะห์ และช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและประชาชน เมื่ออยู่ในฐานะที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือประสบปัญหา เพื่อนฝูงเดือดร้อนขาดแคลน ก็มีเมตตาจิตให้ปันสิ่งของที่ตนมีอยู่ที่พอจะให้ได้ จะเป็นเครื่องอุปโภค ยารักษาโรค หรือแม้แต่ที่พักอาศัย เป็นการสงเคราะห์ อนุเคราะห์เท่าที่จะสงเคราะห์กันได้ และในบางคราวก็เป็นเรื่องของธรรมาศัยไมตรีในทำนองที่แบ่งกันกินแบ่งกันใช้ หมูไปไก่อมา เพื่อนบ้านใกล้เคียงกัน เพื่อน ๆ กัน ญาติพี่น้องกัน คนที่รู้จักมักคุ้นกัน เพื่อนร่วมงาน ก็สงเคราะห์ อนุเคราะห์กันและกัน แบ่งกันกินแบ่งกันใช้เท่าที่สมควรเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของด้านอัตถจริยาพบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีจิตสำนึกในการให้บริการแก่เพื่อนร่วมงาน อย่างเต็มความสามารถ รวดเร็ว และถูกต้อง ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่าเป็นเพราะบุคลากรที่จะเข้ามาเป็นบุคลากรทางการศึกษา นั้น ได้เข้ามาทำหน้าที่ด้วยความสมัครใจ เป็นที่พึงของประชาชนเมื่อยามเดือดร้อนต้องมีจิตสำนึกในการให้บริการประชาชนอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐณี เลิศเรืองเจริญ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาล ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลมหาราช ๒ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” พบว่ามีการใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลโรงพยาบาลมหาราช ๒ ส่วนใหญ่มีความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน กล่าวคือมีความเต็มใจและสมัครใจที่จะเป็นพยาบาลเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว และเมื่อได้ปฏิบัติหน้าที่

พยาบาลจึงตั้งใจยืนยันหมั่นเพียรเอาใจใส่คอยดูแลผู้ป่วยอย่างดี และไตร่ตรองพิจารณาวางแผนการพยาบาลอย่างรอบคอบ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านเป็นผู้ที่ชวนช่วยช่วยเหลือกิจการ ต่าง ๆ ของส่วนรวม ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่าเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษา การฝึกตนให้เป็นประโยชน์ และการสร้างประโยชน์ให้กับคนอื่นชวนช่วยช่วยเหลือกิจการงานรัฐให้ เพื่อนร่วมงานด้วยกัน ในการสอนแทนเมื่อเพื่อนร่วมงานติดภาระกิจไม่ว่าง ช่วยกิจประโยชน์กำลังความคิดร่วมสร้างสรรค์อุดมการณ์ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือ การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ดังนั้น การทำงานร่วมกันจะต้องช่วยเหลือกันด้วยกำลังงาน (กาย) กำลังความคิด และกำลังทรัพย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ จุนอาสา ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ผู้บริหารกับการใช้หลักสังคัตถุธรรม : ศึกษากรณีผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” พบว่าผู้บริหารปฏิบัติและให้การสนับสนุนผู้ร่วมงาน ปฏิบัติทั้งงานในหน้าที่และงานส่วนตัวของข้าราชการครูผู้สอน ซึ่งเป็นไปตามหลักอรรถจริยา นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนข้าราชการครูผู้สอน ร่วมงานของชุมชน

๔) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๔ คือ ด้านสมานัตตตา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่าเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษา รู้จักวางตัวปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นในทางที่ชอบให้ได้ ไม่ให้พูดว่า “ตัวเองเข้ากับคนอื่นได้หมด แต่คนอื่น ๆ ต่างหากที่เข้ากับตนเองไม่ได้” ทุกคนมีทั้งส่วนดีส่วนเสียทั้งนั้น ไม่มีใครที่สมบูรณ์ ๑๐๐ % ให้พยายามมองหาส่วนดีของเขาและหาประโยชน์จากส่วนดี เพื่อนจะประสบความสำเร็จตามทุกข้อได้ยากก็ตาม จะต้องไม่หลงตัวลืมนคนเป็นคางคกขึ้นวอ มะพร้าวต้นคก ขาจต้นมี ขี้เข้าได้ดี ที่โบราณท่านว่า คางคกขึ้นวอ คือถ้าทำอะไร ๆ มากเกินไปก็เสียหลักของสมานัตตตา จะต้องวางตัวเสมอปลาย จะต้องไม่วางตัวต่ำจนเกินไป หรือถือเนื้อถือตัวจนเกินไป พอให้สมควรกับฐานะของตนเอง

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของด้านสมานัตตตาพบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในการประชุม ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่าเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษา รู้จักวางตัวปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นในทางที่ชอบให้ได้ ไม่ให้พูดว่า “ตัวเองเข้ากับคนอื่นได้หมด แต่คนอื่น ๆ รู้จักให้เกียรติให้ความเคารพ แก่ผู้อื่นซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ จุนอาสา ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ผู้บริหารกับการใช้หลักสังคัตถุธรรม : ศึกษากรณีผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี” พบว่าผู้บริหารยังปฏิบัติตามหลักสมานัตตตาน้อยไป โดยเฉพาะการปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนอย่างเสมอภาค และการควบคุมอารมณ์ในขณะปฏิบัติงาน ควรลดบทบาทในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาลงให้มาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านการวางตัวให้เหมาะสมสามารถร่วมงานกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่นได้ ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ก็ปรายได้ว่าเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษา รู้จักวางตัวเหมาะสมกับฐานะที่ควรจะเป็นและที่ตนเองเป็น เช่นเป็นอาจารย์ เป็นข้าราชการก็ต้องวางตัวให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่สมเกียรติ ศักดิ์ศรี ชื่อเสียง ให้บริการแก่ประชาชนโดยอาศัยความสนิทสนม รู้จักมักคุ้น หรือเป็นบุคคลที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายให้ดูแลอำนวยความสะดวก ก็จะต้องดูแลอำนวยความสะดวกอย่างรวดเร็วกว่าประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งอาจทำให้ประชาชนที่มาใช้บริการโดยทั่วไปเกิดความคิดว่าเป็นการให้บริการตามฐานะของประชาชนโดยไม่คำนึงถึงสิทธิอันเท่าเทียมกันของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ขุนอาสา ดังกล่าว

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการบริหารงานบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้การทำงานประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายนี้เกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและ บุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

๑. รัฐบาลควรให้การสนับสนุนและเผยแพร่การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอย่างเต็มที่ เพราะการศึกษาดังกล่าวเป็นการจัดการศึกษา เพื่อสนองความต้องการของประชาชนที่มีฐานะยากจนและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาในเขตชนบท

๒. ควรมีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากรทางการศึกษาด้านหลักธรรมในพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุ ๔ ให้มากขึ้น

๓. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาควรควรกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถน่านโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้

๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรมีการติดตาม ตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นประจำทุกปีและต่อเนื่อง

๕. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ บุคลากรทางการศึกษา ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานทั้งในองค์กร และนอกองค์กร ตลอดจนถึงการให้โอกาสแสดงออกทางความคิดในการพัฒนาองค์กรอย่างสร้างสรรค์

๖. ควรสร้างบรรยากาศ พัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้เอื้อต่อการทำงาน ตลอดจนการพัฒนาการจัดกิจกรรมขององค์กร ให้มีความทันสมัย และให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

๗. ควรกำหนดการเลื่อนระดับ การเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การพัฒนาความรู้ความสามารถ ตามลำดับอาวุโส และความรู้ความสามารถอย่างยุติธรรม เพื่อการเพิ่มความผูกพันต่อองค์กร บุคลากรทางการศึกษา ให้มากขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

๑.ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาหน่วยอื่นๆ เพื่อจะได้เปรียบเทียบความแตกต่างหรือความสอดคล้องกัน เช่น “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ”

๒.ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการรับบริการจากโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เช่น “ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการรับบริการจากผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ”

๓.การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเชิงคุณภาพอย่างเดี่ยว เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบยืนยันผลการวิจัยให้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น เช่น “ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาการใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด”